

י"ח שבט תשס"ג
Date: _____ ב"ה, יום _____
(21.1.2003)

לכבוד הרה"ג שאול יעקב קצין יחש"א,
הרב הראשי לק"ק שערי ציון ברוקלין ניו-יורק.

בהתייחס למכתב כת"ר מיום ט' שבט תשס"ג, הריני להביע דעתי בנדון כדלהלן:
נקודת המחלוקת בשם ההלכה בענין הערוך היא ברעות ראשונים בהגדרת המונח: רשות הרבים: הש"ע (סי' שמה) כתב: איזה הוא רה"ר, רחובות ושוקים רחבים טו אמה ואינם מקורים, אפילו יש להם חומה, אם הם מפולשים משער לשער הוי רה"ר, ויש אומרים שכל שאין ששים רבוא עוברים בו בכל יום אינו רה"ר עכ"ל, זו דעת רש"י וחכמי אשכנז, דעה ראשונה היא דעת הרמב"ם וחכמי ספרד: הרמב"ן, רשב"א, והר"ן, ודלהלן:
בגמ' ערובין (ו.) כיצד מערבין דרך רה"ר, כתב רש"י: רה"ר משמע רחב טו אמה, ועיר שמצויים בה ששים רבוא ואין בה חומה, (או) שהיה רה"ר שלה מכוון משער לשער שיהא מפולש דומה לדגלי מדבר, ושם (נט עמוד א) עיר של יחיד ונעשית של רבים כתבו התוס' פירש בקונטרס: שלא נכנסין בו תמיד ס' רבוא ולא חשיב רה"ר דלא דמי לדגלי מדבר, ונעשית של רבים שנתוספו בה דיירין וכו' עכ"ל, הקונטרס והדין עמו וכו', וכתב הכ"י (סי' שמה ד"ה ורה"י): הרא"ש פ"ק דערובין כתב דברי רש"י בלי מחלוקת משמע דהכי ס"ל, וכן נראה ממ"ש בפ' אין צדין: ואין לחוש שמא הביאו הגוי דרך רה"ר, דלא שכיח האידיאן רה"ר דששים רבוא בוקעין בו, וכן דעת סמ"ג, סמ"ק, סה"ת הרוקח והתוס', הרי כל חכמי צרפת ואשכנז טוברים דדה"ר רחב יו אמה, וששים רבוא בוקעין בו,
שתי דעות נוגדות לחלוטין בנושא הלכתי חשוב זה, כל חכמי ספרד ברעה אחת, וכל רבני אשכנז הראשונים בדעה אחרת, נראה ששתי דעות אלו בהלכה זו, מקורן מדעות של שנים מגאתי בכל שנשבו ונפדו, הרב משה בר חנוך שנפדה בקורדובה שבספרד, שממנו למדו תורה בספרד, והשני במרסייל שבצרפת שממנו למדו תורה באשכנז, (שני הגאונים האחרים שנפדו בקרוואן ובמצרים לא גלו דעתם),
שני הגאונים היו חלוקים בדעותיהם, וכל אחד מהם הורה לפי דעתו במקום שנפדה וקבלו דעתו, ואין כאן אלא שתי דעות חלוקות, ואין זה דומה למחלוקות אחרות שהולכין בהם אחר הרוב, כי כל חכמי ספרד דעה אחת, וחכמי אשכנז דעה אחת, וכל אחד למד והורה כפי מה שקבל מרבותיו, ואין הולכים בזה אחר הרוב, שמה שאמרה תורה אחרי רבים להטות, כשיושבים חכמים וחולקים בענין, וכל אחד מביע דעתו ונמוקו עמו, אבל בנדון דידן שכל קהלה קבלה מרב לא אומרים בזה אחרי רבים להטות,
לפי זה הכלל שכתבו האחרונים: כל מקום שכותב הכ"י בש"ע: סתם ויש, דעתו דהלכה כסתם, בהלכה זו לא שייך כלל זה, כי שתי הדעות ינוקות משני גאונים, גם מ"ש מהר"י קארו בהקדמתו לחבורו הכ"י: להיות ששלשת עמודי ההוראה אשר בית ישראל נשען עליהם בהוראותיהם, הלא המה: הרי"ף והרמב"ם והרא"ש ז"ל, במקום ששנים מהם מסכימים לדעת אחת נפסוק הלכה כמותם וכו', לא שייך בהלכה זו כנו"ל,
שדרת אושן פרקווי גם אם בוקעין תמיד ששים רבוא, אין לו דין רשות הרבים, כיון שהרוב נוסעים בכלי רכב שונים, מוקפים במחיצות, והן למעלה מעשרה טפחים ותקרה עליהם, כ"כ ישעות מלכו (סי' כז) בשם הגאון מקוטנא, ויש חולקים: תפארת יעקב קרויזר סי' מ, ושבט הלוי להרב שמואל הלוי ואזנר חלק ה סי' נג, חלק ו סי' מא,
כיון שהגדרן שמתקנינים בו הערוך הוא מדין כרמלית, שאסור הטלטול בה הוא מדרבנן, הלך אחר המיקל. בדורתו דאחסור דרי אם לא נסמך על דעת המקילים כזה ולא נעשה את הערוך, רוב ככל שומרי השבת יוציאו ויכניסו ויטלטלו ברה"ר, כי לא רואים בזה אסור מלאכה, חקנה זו ראויה לשבת כי מוטב לתקן עבור רוב ישראל מאשר להשאיר הערים כולם בלי ערוך ורוב העם השומר שבת יטלטל באסור,
בכל ערי א"י נוהגים רוב ככל ישראל שומרי שבת לטלטל ברה"ר ולהעביר מרה"י לרה"ר ביום שבת וסומכים על הערוך הנהוג לפי דעת רש"י, הרא"ש, ורבני אשכנז: סמ"ג, סמ"ק, ספר התרומות, הרוקח, התוספות, שכתב הש"ע (סי' שמא סעיף ו) בשם יש אומרים, שכל שאין ששים רבוא עוברים בו בכל יום אינו רה"ר, ודינו ככרמלית, וזה לפי תקנת הרבנות הראשית לא"י מאז הוסדה, ואסור טלטול בכרמלית הוא מדבריהם. מפני שדומה לרה"ר ותחלתו ברה"ר (רמב"ם יד, יא), רוב עם ישראל שומרי שבת סומכים על הערוך שהתקינה הרבנות הראשית לישראל ומוציאין כלים ומטלטלים ברחובות הרחבים ביותר מ-טו אמה, ומוציאין עגלות של תינוקות לרחוב,
לכן חזקו ואמצו בעשית הערוך, יחידי סגולה החוששים לדעת האוסרים תע"ב, אך אסור להם להתנגד לתקון הערוך כי אי עשית הערוך הוא קלוקל ולא תקון.

בכל הכבוד הראוי,

הרב דוד שלוש הרב הראשי לנתניה

נ.ב.

ראה גם ספר הכתרי (מאמר שלישי סעיף נא) ז"ל: מן הסיגות שאסרו הוצאה והכנסה מרשות היחיד לרשות הרבים, ובהיפך, מה שלא אסרה זה התורה, ע"י קול יהודה בשם סמ"ג: עיר של יחיד שלא היו נכנסים בה תמיד ששים רבוא, ע"י תוספות שבת (דף ב ד"ה: פשט בעל הבית) שהוצאה מלאכה גרועה היא, לכן יש לסמוך על המקילים בערוך זה,